

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Lapončani.

To premišljevanje začnem z živim občutljem hvaležnosti do svojega Stvarnika in milovaje nekatere svojih bratov, do katerih je bila narava v razdelitvi svojih dobrot bolj skopa. Lapončani in druge ljudstva, ki blizo severnega tečaja stanujejo, so mi sedaj na misli. Njih osoda in njih živetje v primeri z našim ni gotovo nič kaj srečno. Njih dežela je obširna gora, ki jo sneg in led zakriva, ki ga tudi poletje stopiti ne more. Kjer so gore pretergane, se širijo na milje dolgi močirji in namoki. Visok sneg pokriva doline in griče. Veči del leta je ojstra zima. Noči so dolge, in dneve razsvetljuje le slaba zarja. Prebivavci teh dežel se vmaknejo mrazu v svoje šotore, ki si jih lahko v vsacem kraji napravijo. V sredi šotora je ognjišče, s kamnjem ograjeno, in dim odhaja skozi neko luknjo, ki jim je tudi namest okna, in od ktere železne verige s kotli visé, v katerih si jed kuhajo ali led topé, da imajo kaj piti. Znotraj po stenah so kožuhi razpeti, da vetru v šotor branijo. Na stranéh so živalske kože, na katerih ležé. V tacih prebivališčih preživé zimske dneve; šest mescov živé v vedni noči in ne slišijo okrog svojih šotorov drugega ko bučanje vetrov in tulenje volkov, ki se po ropu okrog klatijo.

Ako, prijatelj moj, ta revni stan Laponcov primerjamo z našim, kolikšen je razloček, za kterega ne moremo nikdar dosto hvaležni biti dobrotljivemu vladarju tega sveta!

Al je pa prebivavec omenjenih severnih dežel vendar le tako nesrečen, kakor se nam zdí? Res je, da v težavah in nadlogah nar ojestrejšega vremena po nepotnih dolinah okrog tava; al njegovo telo je vterjeno in v stanu vsako neugodnost prenesti. Lapončan je ubog in brez vsih vgodnost; al dovelj je bogat, ker drugih potreb ne pozná, ko take, ki jim lahko pomaga. Več mescov ne vidi sončne svetlobe; al — da tème svojih noči ložej prenaša, mu sveti burjava ali severna zarja in luna. Sneg in led, v kterega je, tako réči, zakopan, ga ne dela nesrečnega. Izreja in navada ga je za ojestrost njegovega podnebja vterdila. Njegovo ojestro živetje ga uči mrazu zoperstati. In kar bi brez posebne pomoči ne prenesel, mu je narava polajšala. Dala mu je živali, s katerih kožuhi se mraza brani. Dala mu je sedlone ali severne jelene, od katerih ima šotor, obleko, posteljo, jed in pijačo, — s kterimi se na daljne poti podaja, kteri skoraj vsim njegovim potrebam zadostijo, in za kterih živež mu ni treba veliko skrbeti. In če je res, da se sreča bolj po občutlju, ko po pameti sodi; če je res, da prava sreča ni le na nekatere ljudstva in na nekatere kraje navezana; in da zadovoljnost v vsacem kotu zemlje človeka osrečuje; al bi se ne smelo prašati: kaj manjka Lapončanu, da bi ne mogel po svojih razmerah srečen biti? — Tako modrost Gospoda nebes in zemlje vse lepo vravnuje na svetu!

Slovanski običaji.

Ženitovanje v Dalmaciji poleg turške meje.

(Dalje.)

Brat sestro jednako derží in je déveru ne pustí, dokler ne pridejo na uličine vrata, pa mu ondi reče: „zlati déver, ako češ, da ti tako banico dam“, in konec dolzega prepiranja mu déver kaj v dar dá, on mu pa sestro prepusti.

Na odhodu iz nevestine hiše se izpalijo topovi svatom na čast, kakor pri njih dohodu. Se udalijo enmalo

od hiše, kliče oče svojo hčer, da bi se obernila, da bi se narod vergel po njeni rodovini. Ako pa mislijo svati, da je ženinov rod imenitnejši od nevestinega, gledajo déveri (ženinovi bratje), da se ne oberne. Tudi prijatli kličejo svate po njih svatovskih imenih, pa jim srečen pot želijo, na priliko: „Oj pervak bane!“ — „Aj“. — „Hajde z Bogom in da ti je dobra sreča!“ pa izpalijo puške, uni pa mu odgovoré ravno tako. In tako se sklicujejo, dokler se čuti in razumeti zamorejo, na zadnje pa vsi svati na enkrat izpalijo puške, in jim se tako zahvalijo za ljubav in doček.

Nevesta se k cerkvi gredé pogostoma priklanja, posebno ako koga sreča, toda v roke nobenega ne ljubi.

Svati grejo z nevesto naravnost k cerkvi, in ko so blizo nje, pošljejo naprej nekoliko svatov po ženina; ta pa prej ko se v cerkev podá, prosi svoje starše za blagoslov roke jim poljubivši. Ko se iz hiše k cerkvi podajo, izletí njegova mati, če je tudi stara, pred hišo v kolo, pa s snahami in deklicami zapoje:

Kosto majki desno roko ljubi,

Ona mu pa dobre čase daje,

Čase dobre od Boga, najbolje.

Tako prepevajo strica, brate, sestre, tetke in ostalo rodbino, tako spravljajo Kosta na poroko.

Po dokončani poroki zapové pop mladencem (ženinom), da se prec ondi poljubijo. Ako ni ženin preveč sramožljiv in se nadja, da bo nevesto iz nenadi objeti zamogel, poslušá popa. Ako se pa sramuje, ali bojí, da tega izpeljati ne bo zamogel in se torej osramotil, ne poslušá ne on, ne ona popa. Na koncu kušujejo ženini in svati križ in devajo na-nj kolikorkoli popu za venčanje.

Merzlične snahe in deklice pridejo v cerkev in po dokončani poroki prašajo nevesto: kdaj jih bo merzlica popustila, misleče, kakor se tudi govori, da jih bo gotovo ondaj popustila, kakor jim nevesta réče; nekteri pa velijo, da dekleta, vprašaje: kdaj jih bo merzlica popustila, mislijo, kdaj se bojo možile; zato jim nevesta, kar je moč, odloči kraji rok (čas).

Dokler se mladenci v cerkvi poročajo, stopijo pred cerkvijo zunej svati v kolo in prepevajo razne igraške pesmi.

Po poroki spremljajo prijatli ženina domú, svati pa zaostanejo z nevesto pri cerkvi. Ko pa mislijo, da bi ženin vse k hiši prispel, izpalijo ondi vsi na enkrat vsaki po eno puško in grejo na ženinov dom, in ko so en stre-laj od hiše, pošljejo naprej glasonošo, ki napové, da grejo svati z nevesto srečno. Ondi ga pričakajo z majoliko vina z robčem pokrito. Po tem gré svatom naproti. Ko se svati z nevesto hiši približajo, popevajo snahe in deklice pred hišo v kolu:

Odleteli, doleteli sivi sokoli,

Donesli so dobre glase od vse gospode.

Kaj se sjalo preko Risna grada? Ni ne žuto zlato med zlatari,
Al je sonce, al je jasna luna? Ni ne djerdjef medi veziljami,
Al je fini škerlet med krajači? Ne jabelko od suhega zlata,
Al je žuto zlato med zlatari? Nista ona dva kamena draga,
Al djerdjef je med veziljami? Ampak naša snaha med deveri;
Al jabelko od suhega zlata? Koliko je čedna ino lepa.
Al sta ono dva kamena draga? Čelo ji je visoka planina,
Ni ne sonce, ni ne jasna luna, U lice je bela in rumena
Ni ne fini škerlet med krajači, Iz daleka dvoru svetlost daje.

(Dalje sledí.)

Slovstvine reči.

Tudi nekaj o slovstveni zapuščini Stanko Vraza.

Milo mi je bilo pri sercu sostavek prebravšemu, kterega je neka blaga duša iz zlatnega Praga pisala o slovstveni zapuščini mojega rajnega prijatelja Stanka Vraza. Sam sem hotel na oni bezljubezni članek v lanskem „Nevenu“ odgovoriti, ali ker vém, da ima rajni pesnik na Horvatskem dosto iskrenih poštovateljev, sem